Մանզումէի Էֆքեար սէնէլիկ 300 ղուրուշ վէ ալթը այլըգը 150 ղը. Իսթանպուլ իչին 250 ղը. վէ ալթը այլըղը 125 ղը. վէ Թաշրալար իչին բոսթա բարասը իլէնուէ օլարագ սէնէլիկ ղըրուշ սաղ ագճէ 250 վէ ալթը այլըղը ասխի 125 ղը. տըր։ Վէ ալէնէր Նիւսխասը 40 բարաա տըր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻՒԻՆԱՏԻՒ

ՌՈՒՄՈՒՐՐԸ ՊՈԼԻԹԻԳԸՑՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

Իդարէյէ պիլէլ սաթըրըր իչին ալինէճէ ուճրէթ, վէ իլանէ վէ սայիր ուֆագ լար իչին Տէրգի իլան ղրուշ ալինըր 5 ղը տըր. Մէքթուպ վէ սայիրը Գալաթաա Բէնքէ յուգուշու 29 նումէրօլու ձայրինտէ սաթըլըր ...

ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԷՆԷ — 1288 ՃԷՄԱԶԻԷԼ ԷՎՎԷԼ 26 — 1871 ԹՈՒԼԻՈ 31 ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ ՍԱԼԸ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՕԳՈՍՏՈՍ 12 — ՆՈՒՄԷՐՕ 1657

ԻԼԱՆԱԹ

ՍՕՍԻԷԹԷ ԺԷՆԷՐԱԼ

Մէմալիքի Օսմանիէնին Սօսիէթէ Ժէնէրալ Թէսմիէ օլունան չիրքէթի ումումիէսի, 1871 սէնէսի ալաֆրանկա օգոստ. 15 տէն պաշլամարագ, մուայէն վագըթ իչին օսմանլը լիրասը օլարագ վէ կիւզէշթիսի իլէ ագճէ գապուլ իտէճէկինի, վէ վիրիլէն ագճէյէ պէտէլ, փայիպլէ աշըղ սանըլդ պոնօլարը վիրէճէկինի էհալիյէ իլան իտէր, մէզքիւր փայիպլին ֆիյաթը էսնի պիր իլան օլունաճագտան պաշգա վէճհ իլէ գապուլ օլունմազ տըր։

գաթիյէն պիրտէն իքի այ իչին վիրիլէն ագճէ փայիսի	3 0/0	սէնէլիկ
» իքի այտէն ալթը	4 0/0	սէնէլիկ
» ալթը այտան պիր	5 0/0	սէնէլիկ
» պիր սէնէ վէ այ մուսաաֆէտիէսի	6 ի 0/0	»

ԲՕՊԷՐՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Նորին կայսերական վեհափառութեան իրատէով հաստատուած այս վարժարանը պիտի սկսի սեպտեմբեր 3/15 Բոյուքտէրէ—Հիսարի Նորաշէն և գեղեցիկ շէնքին մէջ։

Թէ նախապատրաստական և թէ վարժարանական դասերուն մէջ ուսանողներ պիտի ընդունուին վերոյիշեալ ժամանակին մէջ։ Ամեն գիւրութիւն կը մատակարարուի Հայ ուսանողաց գրաբար և աշխարհաբար Հայերէնի գիտութիւնը ստանալու, և նաև Եւրոպիոյ և Արեւելից ուրիշ լեզուներ ու կատարեալ դաստիարակութեան մը համար հարկ եղած բոլոր ուսմունքը դասկը տրուի։

Աւելի մանաւոր տեղեկութեանց համար դիմելու է Զ. Մ. Համլընի եւ ընկերաց կալաթայ կամ Հիսար վարժարանի վերատեսուչին։

Փ. ՀԱՄԼԻՆ Վ. Ա.

Օրթա քէօյտէ Բալանկա մահէլլէսինտէ Միւթէվէլլի օղլու սօգագընտա 1450 արշըն օլուպ նեւրին 24 արշըն վէ տէրինլիկի 52 արշըն օլուպ, պիր գուեուսու իլէ պէրապէր, տէօրթ թարաֆընտա տիվարը տախի օլտուղու հալտէ, իւչ թարաֆըը ճատտէյէ պագար հավատար պիր պաղ արսա սաթըլըգ օլուպ, թալիպի օլան զէվաթըն, Օրթա քէօյտէ Թաշ վէրտիվէնտէ բէրպէրի Մանուկ աղաեա վէ Զարշուի քէպիրտէ փէսճիլէր սօգագընտա Օրթա քէօյլիւ փէսճի Յակոբ աղա իլէ կէօրիւշմէլէրի։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆՆ

ՀԱՃԸՆՈՅ

Ի ՁԵՌԱՑ ՔՕՉԱՆԵԱՆՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1871

Սաթըլըր հէր քիթապճը տիւքքեանընտա վէ ղաղէթա սաթանլարտա։

ԳԻՆ 4 ՂՐՈՒՇ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

A. D.

1809

ԵԱՆԿԸՆ ԻՉԻՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԸՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՊԱՆԵԱՍԸ

	(Լիր. ինկ.)
Ասըլ սէրմայէ	2,000,000
Տիհթիյէտէք քէարտան արթըրըլմըշ	3,091,910
Գումբանեանըն եըլլըգ կէլիրը	900,000

Իշպու գումբանեա 1809 տա, եանի պունտան 62 սէնէ էվվէլ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, վէ քէնտիսի սէրմայէսինտէն մաատէ քէարտան արթըրտըղը պիւյիւք մէպլաղ իլէ տանընմըշ էն պիւյիւք չիրքէթլէրինին պըրիսի տիր։

Կէրէք էհալինին քէնտի մալլարընը, վէ կէրէք Իսթանպոլ վէ Գալաթա կիւմրիւքլէրինտէ պուլունան մալլէրի, վէ կէրէք էվ, մաղազա վէ էմսալէի սայիրէ վէ էշյա, քէօյլէրտէ վէ եախօտ շէհիր իչինտէ սիկուրթա իթմէք իչին իլան իտէր։

Սիկուրթա թութմագ իսթէյէնլէր, Գալաթատա Գէօմրիւք պէյ խանընտա Ն. 9, մէզքիւր գումպանեա թարաֆընտան գումրէթը քէմմիլէյի պուլունան աճէնթի Մ. ՈՒԻԼԻԵՄ Բ. ՍՈՒԱՆ՛ա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

Տիւզ ատըլը

Իւրէթի մէշէն իսմ Թէրճումէ

Ո—ա—թէն էս—ըմսա իսմ

Մուհանէֆ Տոքթօր Տօլէնէ Փարիզ Հէքիմ.

Չիքը օլունան քիթապըն պաշլը պաշլըգը

Տիշլէրին օլմասընտան նէշէթ իտէն մինասիպէթսիզլիքլէր։

Էյրէթի տիշլէրին տիւրլիւ ճինսի։

Էքսէմէ տիշ։

Հալգա։

Եայ։

Մատէն իլէ եապըլան տիշլէրին մինասիպէթսիզլիկի։

Տիւրլիւ էսսումէր հագգընտա թուսար վէ թէճէսսիւս։

Էյրէթի տիշլէրէ լազըմ կէլէն պիչիմ։

Տիշլէր իհտիյիւն լէհճէսինէ իղթիզա օլտուղու ճիհէթի իլէ։

Տիշլէր, տուտագլար, թէլաֆֆուզ, կիւլմէք։

Էյրէթի տիշ պիր իխթիար ատամ աղզընտա նէ պիչիմ վէրիր տուտագլարա, գըրըշըգլըգ ըրուսունա, վէ չէնէյէ։

Տիշլէր իհտիյաճը տուղըղընտա վէ կիւզէլ լէյինէ նէզարէն։

Պուլունուր Տօքթօր Տօրինի տիշ հէքիմինտէ, Պէյօղլունտա Եամալը մէյտան սօգագընտա 16 նումէրօլու խանէտէ, եախօտ Իսթանպոլտա քէօփրիւ պաշընտա Իհթիարըն տիւքքեանընտա։

Տօքթօր Տօրինէնինին թէհալլիֆ իթտիկի սայիր քիթապլար։

Թապիի վէ էյրէթի տիշլէր հագգընտա էօհտէթ . . . . Փիյ. Ղըշ.

Խաստըն աղըր . . . . . . » 20 »

Պու քիթապլար սաթըլմագտա օլըր եօգարըտա պէյան օլունան մահալլէրտէ, վէ Պէյօղլունտա 3-3 նումէրօլու Վէյս քիթապճը տիւքքեանընտա։

ԷՎԱԼԻՆԱ ՔՕՄՍՏԱՍԸ

Մէզքիւր քօմսատա սաշլարըն տէօքիւլմէսինի մէն իթտիքտէն պաշգա, սաշլարա պիր կիւզէլլիք վէրիր օլուպ, խասթալըգ վէ եախօտ իխթիյարլըգ սէպէպինտէն սաշլարընը ղայպ իթմիշ օլանլար իչին, չիմտիյէ գատար իճատ օլունմըշ օլան իլաճլարըն պաշլըճասը տըր։

Էվալինա քօմատասը աղ վագըթ զարֆընտա սաշլարըն տէօքիւլմէսինի մէն իտիպ, քէօքլէրինի գուվվէթլէնտիրիր, վէ սաշլարա քէնտի էվվէլքի րէնկլէրինի քէսպ իթտիրիր։ Ազ վագըթ զարֆընտա սաշլարըն ուզանմասը իչին մէզքիւր քօմատա իլէ, սագալ վէ սաչ իչին մախսուս օլան քօմատա իխթիրա օլունմըշ տըր։ Մէզքիւր իլաճլար պիր իքի հաֆթա իխթիրա էյլէմիշ օլան 17 չաղընտա տէլիգանլըլար, ուզուն վէ իրէք կիպի սագալլարա մալիք օլմուշլար տըր։

Մէզքիւր Էվալինա քօմատասը, Գալաթատա Եիւքսէք գալտըրըմտա Մ. Վէրինչ վէ գումբանեասընըն 68 նումէրօլու էճզախանէսինտէ սաթըլըր։

ԲԱՌՔ ԵՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԻՆՆ ԼԵԶՈՒԷ ԲԱՂԿԱՑԵԱԼ

Տաճկերէն—Հայերէն—Յունարէն—Ռուսերէն—Բուլղարերէն—Գաղղիերէն—Իտալերէն—Գերմաներէն—Անգղիերէն

ԳՐԵԱՑ Վ. ՄԻՔԱՅԵԼՈՎ

ՏԵՏՐԱԿ Ա.

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կ.ՊՕԼԻՍ ՍՈՒԼԹԱՆ-ՀԱՄԱՄ Ն. 12

1871

ԳԻՆ 3 ԴԱՀԵԿԱՆ

Սաթըլըր Սագա չէշմէսինտէ Գաֆաֆեան պիրատէրլէր տիւքքեանընտա։

ԴԱՐԳԵՒԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ս. Ներսիսեան երկսեռ վարժարանաց խնամակալութիւն

Բստ Նախորդ ծանուցման, տարեկան հարցաքննութիւնը որոշեալ աւուրց մէջ կատարուած ու աւարտեալ լինելով, պատիւ ունի Հոգաբարձութիւնս ծանուցանել որ յառաջիկայ օգոստոս 1 կիւրակէ օրն Պարգեւաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի յատենի Ս. Եկեղեցւոյ ընդ նախագահութեամբ Գեր. Տ. Ներսէս եպիսկոպոսի Սրբազան Հօր։

Հոգաբարձութիւն

Ս. Ն. Վարժարանի

Ս. Երեսփոխանական ընտրողը Գասըմփաշայի

Թաղիս կողմէն ընտրեալ երեսփոխաններէն Մեծ. Սարգիս էֆէնտի Ագարէկեան և Մեծ. Յովհաննէս էֆէնտի Միւհէնտիսեան, որք վիճակաւ երեսփոխանութենէ դադրած լինելով ընտրողական ժողովս Նորոգ ընտրելի երկու երեսփոխանաց համար հետեւեալ վեց անձանց ցանկը պատրաստեց ՚ի դիւրութիւն ընտրողաց։

Մեծ.	Մկրտիչ էֆէնտի	Մուրատեան
»	Յարութիւն »	Մանուկեան
»	Սարգիս »	Ագարէկեան
»	Գրիգոր »	Խտրեան
»	Յովհաննէս »	Գօնչէկիւլեան
»	Սարգիս »	Թօրոսեան

Ուստի թաղիս երեսփոխանական ընտրողք կ՚հրաւիրուին սոյն ցանկէն և կամ ընտրելութեան պայմաններն ունեցող ուրիշ արժանաւոր անձերէ երկու անձանց անուն պարզ թղթի վրայ գրելով յառաջիկայ կիւրակէ յուլիս 31 մինչեւ ՚ի ժամ 4 անձամբ բերել յեկեղեցի և ձգել քուէատուփին մէջ ՚ի Ներկայութեան Ընտրողական ժողովոյ, ժամը 7էն վերջը եկած քուէներն անընդունելի են։

Կը խնդրուի մեծարոյ ընտրողներէն որ իրենց իրաւունքն ՚ի գործ դնելու փութան առանց զանցառութեան։

Ընտրողական իրաւանց տէր անձանց և ընտրելեաց ցանկերը եկեղեցւոյ դաւիթը կախուած է։

1871 յուլիս 26

Ընտրողական ժողովոյ Նախագահ

Կղեմէս վարդապետ

ԻՍԹԱՆՊՈԼ 31 ՅՈՒԼԻՍ

ԹԱՐԻՃԻՑԷ

ԹԱՅՄԸԶ ՎԷ ՍԻՒՔԼ

ՎԷ ԳՕՄԻՒՆԻՍԹ ՄԱՀՊՈՒՍԼԱՐ

Թայմըզ ղազէթասընըն, Ֆրանսա վէ Բրուսիա մուհարէպէսինտէ, էվվէլքինին նէնիլմէքտէ օլմասը հէնկեամտէ, բէք տէ ալիճէնապըլըգ նաղըշլըը մուհաճագ պիր լիսան գուլլանմըշ, վէ Ֆրանսըզ միլլէթինին, իֆրաթ մէրթէպէ քիպրինէ թօգունմուշ օլտուղու մալիւմ տիր։

Մէզքիւր ղազէթա պու տէֆա տախի, Գօմիւնիսթլէրին մահպուս մահէլլէրինի գրիթիգա իթմէք միւնասէպէթի իլէ, Ֆրանսա հիւքիւմէթի իւզէրինէ հիւճում էյլէմիշ, վէ Գօմիւնիսթլէրէ, էրէյինճէ տախի հիւսնի թէվէճճիւհ կէօսթէրմիշ տիր։

Ֆրանսա հիւքիւմէթինին բէտմի ղազէթասը, Թայմըզըն նաղըլըգլարընը պիրէր պիրէր ճէրհ իտէրէք, շէօյլէ սէօյլէմիշ տիր։

«Թայմըզ ղազէթասընըն, Ֆրանսա հագգընտա նէ կէօնիւ մէյլանտա պուլունմուշ օլմասը, թարիֆէ հաճէթ պիր չէյ տէյիլ տիր։

«Պու տէֆա Գօմիւնիսթ մահպուսլար իւզէրինէ նաղըլըգը պիր պահօրնտա պաղը խուսուսլար հագգընտա նաղըլլարը, ֆէնալըգ ճիհէթի իլէ ալէմէ իմալիւմ օլան տէրէճէտէ սաղըղ տըրըլար։

«Նէրէտէ Օրանժըրի մահպուսխանէսինտէ, վէ նէրէտէ Սաթօրի մահպուսխանէսինտէ, սալա Թայմըզըն տէտիյի կիպի 16 սաչընտան աշաղը մահպուսլար պուլունմամագտա տըր։

«Վէրսայլտաքի հէր պիր մահպուսխանէտէ, Թայմըզըն նաղըլըրընա մուղայիր օլարագ, մահպուսլարա, իւզէրինտէ եաթմաճագ օթ վէրիլմիշ օլտուղտան պաշգա, իւզէրլէրինտէ, թէնթէլէրի տախի պուլունմագտա տըր. տիմէք տիր քի, օտտուտա, ասաքիր նէ սուրէթլէ գայըրըլըր իսէ, Գօմիւնիսթ մահպուսլար տախի, այնի սուրէթլէ գայըրըլմագտա տըրլար։

«Մէրգում մահպուսլարա, Թայմըզըն նաղըլըղընա մուղայիր օլարագ, մէյհամէթէն չօրպա վէ սու վէրիլմէքտէ, վէ հէր պիր թաիֆի իհթիեաճլարընա տախի, լազըմ կէլտիյի մէրթէպէտէ ռիաայէթ օլունմագտա տըր։

«Այթը նէֆէր օֆիչեալլար, հէր կիւն, քէնտի խըըմլարընը վէ տօսթլարընը կէօրմէյէ կիթմէք արզուսունտա պուլունան Գօմիւնիսթլէրէ, լազըմ կէլէն ռուխսաթը վէրիրլէր, պունտանտա մաատա, մահպուսլարըն գօմանտանլարը, միւնասիպ ատտ էյլէտիքլէրի սըրատա, էրքեանը հարպիյէ ռուխսաթնամէ թաճնիլ իթմիշ օլմալուն միւսաֆիրլէրի տախի, մահպէս գարուսունտան իչէրիյէ գապուլ իտէրլէր։

«Ցինքի կիւն, խըրմէթ իւզէրինտէ պուլունան պիր մէմուր իլէ պէրապէր, պիր Թագըմ Ինկլիզլէր, Սաթօրի մահպուսխանէսինի կէօրմէյէ կիտիպ, մահպէսի մէզպուրտա կէօրիւլէն թէրթիպաթըն կիւզէլլիյինի մէտհ իյլէմիշլէր տիր։

«Մահպուս օլան Գօմիւնիսթլէրին քէնաֆէթինէ տախի, սաքըլլէրէ վէրիլէն եօրղանլար կիպի եօրղանլար վէրիլմիշ, վէ Թայինլէրի տախի, սաքէրլէրէ վէրիլէն էթմէյին թամըը տըր։

«Նէմէքլէրինտէն պիրիսի, չօրպա իլէ եօխուգ էթի հաշլամասը օլուպ, սաքէրլէրէ վէրիլէնին թամըը տըր, տիկէր նէմէքլէրի տախի, ղայէթ ալէա գավուրմա տըր։

«Պունլարտանտա մաատա, հէր պիր Գօմիւնիսթէ ռուխսաթ վէրիլմիշ տիր քի, կիւնտէ, պիր չէրեէք լիթրա շարապ սաթըն ալապիլսին։

«Պաղը խուսուսլարտա, քէյֆիյէթ օլանլարա տախի, այրըճա էօյլէ պիր մահէլլ կէօսթէրիլմիշ տիր քի, մէզքիւր մահէլլտէ, Բարիս օթէլլէրինտէ նէ սուրէթլէ գայըրըլըրլար իսէ, այնի սուրէթտէ գայըրըլըրլար։ Պունտանտա պաշգա, Սաթօրի մահպուսխանէսինտէ, մախսուս մուհարէպէ խասթախանէսի տախի վար տըր, վէ պունունլա, արթըգ արզու իտիլէճէք պիր շէյ էքսիք գալմամըշ օլուր. քէզալիք, մահէլլի մէզպուրուն սըհհէթէ տայիր օլան ահվալի տախի, ասքէրլէրին էն իյի մէվգըլարտա կէօրտիւքլէրի սըհհէթէ մագրուն հալլէրտէն հիչ պիր սուրէթլէ աշաղը գալմազ։

Ֆրանսանըն բէտմի ղազէթասը, Թայմըզըն գաատէն նագըմըշ օլտուղու թէէսսիւֆի մուճիպ պիր թագըմ հալլէրի, պու սուրէթլէ նաղանա չըգարըրտըգտան սօնրա, Բաթրի նամ Բարիս ղազէթասը տախի, նէրէտէ Թայմըզ ղազէթասընա, վէ նէրէտէ Բարիստէ նէշր օլունան Սիէքլ նամ ղազէթասնա գարշըչէսիյլէ պիր պահս նէշր էյլէմիշ տիր քի, անըն տախի պաղը ճիւմլէլէրինի, օգուեանլարըմըզա թագտիմ իտէրիզ։

Մէզքիւր ղազէթանըն նաղըլլարընը պէեան իթմէզտէն էվվէլ, շունու տախի սէօյլէմէքլիյի միւնասիպ ատտ իտէրիզ քի, Սիէքլ ղազէթասը, Գօմիւն խաննը հէնկեամընտէ, իքիսի օլթասը պիր թարիգ թութուպ, Գօմիւն ղալէպէ իթտիյի հալտէ, անըն թարաֆընտա կէչմէյէ հազըր պուլունմագտա իտի։

«Թայմըզ ղազէթասը», տէր Բաթրի, «Ֆրանսա հագգընտա, սայիսա բէք ճէօմէրտ տավրանըրագ, քէնտի մուխպիրի տախի, հէնուզ Ալմանեա իմբէրաթօրու թարաֆընտան նաղըլմըշ միւտահանէլի պիր մէքթուպլա, պիր Բըրուսիա նըշանը տախի ալմըշ տըր. պունլար, Ֆրանսա հիւքիւմէթինէ գարշը իթմիշ օլտուղու հագարէթլէրէ բէք շաեան պիր միւքեաֆաթ տըրլար. իշէքլէր, խարալամըշ ալալանլարա շիֆթէ աթարլար։

«Թայմըզ ղազէթասը, Վէրսայլ հիւքիւմէթինէ գարշը, սալա չօգ շիտտէթ կէօսթէրմէ՛զ. քէզալիք մահպուս պուլունան Գօմիւնիսթլէր հագգընտա տախի, չօգլուգ մէրհամէթ իպրազ իթմէ՛զ։

«Զէ՛վալլը Գօմիւնիսթլէր։

«Պիր սէրբիսթայատ, պիր բիստօլատ, ալթը նէֆէր պաշ բաքասլարը, օթուզ օթուզ պէշ նէֆէր բաքասլարը եախօտ խըրլըսըթիեանլարը գուրշունա թութմալարը իչին, կիւճ իլէ քէնտիլէրէ պիրազ վագըթ պըրագըլմըշ իտի։

«Մէրգում պէհատըր Գօմիւնիսթլէրէ, պիր գաչ նէֆէր հաքիմլէրի, վէ բէհիրն մագամընտա էլլէրինտէ պուլունան սայիր եիւզ նէֆէր քէսանը գուրշունա թութուպ քէյֆ իթմէլէրի իչին, կիւճ իլէ պիրազ միւսաատէ իտիլտի։

«Սիէքլ ղազէթասընըն մուհարիրլէրինտէն պիրիսի տախի, գուրշունա թութուլանլարըն իչինտէ պուլունագ, իսեանա գարշը գօյմաեա ճիւրաթ էյլէմիշ օլմասը իչին եօլտիւրիւլմիշ իտի։

«Թայմըզ վէ Սիէքլ ղազէթալարը, պէօյլէ ատէմլէր իւզէրինէ տիր քի, հիւսնի թէվէճճիւհ կէօսթէրմէքտէ տիրլէր։

«Պունլարա վէրիլէն էթմէք, էթ, վէ սէպզէվաթ, սաաքիրլէրէ վէրիլէնտէն բէք ազաճըգ գիւսատէ էյի իմիշ. նէ՛ պիւյիւք տէրտ։

«Թայմըզ տահա գիւսատէ իլէրուլէրէ աթըլարագ, հէնիւմիշ օլան ասըլարա աֆվը ումումի իլան օլմասընը թէքլիֆ իթմէքտէ տիր։

«Լաքին նէնէնլէ՛ր, օնլարա՞ քիմ աֆվ իտէճէք տիր սօնրա։

«Խանգի կիւճ իլէ պասթըրըլմըշ իտին, Բէլվիլէտէ, Նանսիտէ, Պուրտօտա վէ Մարսիլեատա մուգու պուլան հարպլէր, հէր կիւն խապար իթմէքտէ տիրլէր քի, Շիրքէթի միւէլլիֆէ, թէքրար սիլահ իտէմէզ։

«Սահիպ ճինայէթլէրէ աֆվ իթմէք, տուշմանլարա գարշը հիւքմ իթմէք տիմէք տիր»։

ՊԱԶԷՑԼԻՆ ԵԱՆՄԱՍԸ

Մուհարէպէ հէնկեամընտա, Բրուսիալըլարըն վէ Պավիէրալըլարըն, Պազէյլ քէօյիւնիւ աթէշէ վիրմիշ վէ սաքէնլէրտէն չօգլարընը տախի պիլա մէրհամէթ աթէշլէրէ իլգա էյլէմիշ, վէ գուրշունա թութմուշ օլմալարընը, հէչ կիւնլէր, Պավիէրանըն պիրինճի Ֆըրգասը օրտուսու գօմանտանը ժէնէրալ ֆօն տէր Թան, նագանա չըգարմըշ իտի։

Պու տէֆա Մօնիթէօր ղազէթասընտա օգունան պիր պէնտ տախի, ժէնէրալ ֆօն տէր Թանըն Թէզքիյէյի զիմմէթինի ճէրհ իտիպ, մէզքիւր ճինաեէթլէրին սահիհէն իճրայէ գօնմուշ օլտուղունը պէեան իթմէքտէ տիրլէր։

Բէյլմա սէրբիսթատասը, մէզքիւր քէօյէ վարըլ օլտուղունտա, տէր Մօնիթէօր, Պէլէտիյէ մէճլիսի թարաֆընտան, քիլիսէնին վիրանէլէրի իչինտէ գապուլ օլունմուշ տուր։

Շէհիր էմինի օրատա պուլունմատըղընտան, մէրգում անըն վէքիլի օլան Մ. Պրաֆար, էմինի իթթիհատ իւպրէ վէ տիգգաթլա չաչան պիր նութգ իրատ իտիպ, մէզքիւր պէտպախթ քէօյիւն պաշընա կէլէն ֆէլաքէթլէրի միւմայիլէյհ սէրբիսթատասա նագլ էյլէտի։

Մէրգում, Պազէյլ քէօյիւնիւն, գաշգատան սօնրա Բրուսիալըլարըն էմրի իւզրէ, աթէշէ վիրիլմիշ օլտուղունու, վէ հիչ պիր սէքէնէսինի, եանկըն աֆէթինտէն գուրթուլմատըղընը թաֆսիլ էյլէտիքտէն սօնրա, թօբ աթէշինտէն պաշլանան եանկըն, սուլուկ իլէ թէքմիլ օլտու, վէ գըրգ նէֆէր սաքէնլէր, կէրէկ ալէվլէրին իչինտէ սիւրիւկլիւպ, սաղ սաղ աթէշէ վէրիլտիլէր, վէ մէզքիւր աճէհէթլի ճինաեէթ խիթամ պուլտուգտա, իքի եիւզ էլլի նէֆէր քէօյլիւլէր, թէլէֆ օլմուշլար իտի, տէմիշ տիր։

Ֆրանսանըն Հարպիյէ Նազըրը, Ալմանեալըլարըն գապզընտա պուլունան Ֆրանսա նահիյէլէրինին ասքէրի գօմանտանլարընա խիթապէն, պիր միւզաքէրէյի ումումի նէշր իտէրէք, Ֆրանսա իլէ Ալմանեանըն մահէլլի հիւքիւմէթլէրի պէյնինտէ վէրիլէն գարար մուճիպինճէ, պունտան պէօյլէ Ֆրանսըզ օրատաքի իքինճի օֆիչեալլարընըն վէ նէֆէրլէրինին, Ալմանեա օֆիչեալլարը կէչտիքլէրինտէ սէլամ տուրաճագլարընը, վէ գարշըլըգ օլարագ, Ալմանեա օրատաքի իքինճի օֆիչեալլարընըն վէ նէֆէրլէրինին տախի, Ֆրանսըզ օֆիչեալլարը կէչտիքլէրինտէ, սէլամ տուրաճագլարընը իխթար էյլէմիշ տիր։

—Գօմիւն ազասը օլան Բաղուանըն, Ճինէվրա շէհրինտէ, Զիլլիչէր հիւքիւմէթի թարաֆընտան ասըլ ու կիրիֆթ օլունմուշ օլմասընտան սօնրա, շէհրի մէզպուրտա սըրընմըշ օլան սայիր Գօմիւն ազալարընըն տախի ասըլ ու կիրիֆթ օլունմալարը իչին, էմր վէրիլմիշ, վէ օնլար տախի, մէյտանտան գայըպ օլմուշլար տըր։

—Ալպանտան ալընան մէքթուպլար, Սթրազպուրկ թէաթրօսունուն աչըլմասը միւնասիպէթի իլէ զուհուրա կէլէն ալթիտէքի բօլիթիգաճա կէօսթէրիշին հիքեայէսինի իթմէքտէ տիրլէր։

Մէզքիւր թէաթրօտա օյնանըլաճագ օլան օբէրա, Ալթընճը Շարլը օբէրասը օլուպ, Բրէնս Պիզմարգըն նէկէնի, վէ Այզաս—Լօրէն վալիսի օլան Մ. տը Պիզմարգ—Պօհլէն տախի, թէաթրօտա պուլունմագտա իտի։

Իւչիւնճիւ բէրտէնին աչըլմասընտա, հէր պիր շէյ եօլունտա իտի, լաքին սօնրա, «Ճէպպարլարա գարշը մուհարէպէ իտէլիմ» նամ մէշհուր կիւֆթէյէ կէլտիքտէ, սէյիրճի օլարագ նէ գատար Ֆրանսըզ վար իսէ, բէհաֆֆէսի պիրտէն ահազա գալգարագ, վէ մէզքիւր լուղէթլէրի, «Պիզմարգ սալա հիւքմ իթմէյէճէք տիր» լուղէթլէրինէ թահվիլ իտէրէք, մէզքիւր կիւֆթէյի թէքրէնիւմ իթմէյէ պաշլամըշլար տըր։

Հաղըրտա պուլունան Ալմանեալըլարըն բէհաֆֆէսինտէ տէր հալ ահազա գալգըբ, թէաթրօտան տըշարը չըգմըշլար իսէ տէ, օհան սալա գաթ իտիմէյիպ, սօնունա գատար օյնանմըշ, վէ թէաթրօ պիթտիքտէն սօնրա գարուտան տըշարը չըգըլըրըգտա, էլլի նէֆէր գատար քէսան ասըգ ու կիրիֆթ օլունմուշլար տըր։

Հաճէթ եօգ տուր սէօյլէմէյէ քի, Ալթընճը Շարլը օհունուն թաֆթասը պիր տահա տիվարլար իւզէրինտէ կէօրիւլմէմիշ տիր։

—Սիւվէյիշտէն, Լօնտրանըն Բալ Մալ Կազէթ ղազէթասընա եազըլմըշ օլան պիր մէքթուպտա, շէօյլէ օգունմուշ տուր։

Խըտիվի Մըսըը, Սիւվէյիշտէ, եապըլմասը թասավվուր գըլընմըշ օլան տօքլարըն վէ գալէալարըն ինշասընը իւզէրինէ ալմըշ օլան Ցուսօ Պէյ նամ Ֆրանսըզա, Պօրթ—Սայիտ թարաֆընտան գուհուրա կէլէն միւմանաաթ իւզէրինէ գօնթրաթը պօզմագ իչին, 160,000 Ինկլիզ լիրասը թազմինաթ վիրմէեէ բազի օլմուշ տուր։

Ցանիս անընտա Սիւէյիշ պօղազընտան, տըրտ տէօրթ գըթա կէմի կէչմիշ տիր։

Մէզքիւր պօղազտան կէչէն պիր վաբօր, պիր ուճունտան սայիր ուճունա կիթմէնէ գատար, ալթմըշ տէֆա տիպի գարանա օթուրմուշ տուր։

—Մարքիզ տը Պազէն, պիր գաչ կիւն Ինկիլթէրանըն Ցիմինչայր նամ մահէլլինտէ էյլէնտիքտէն սօնրա, Լօնտրայա կիթմիշ տիր։

—Կիւթիւն Ինկիլթէրրատա, յունիս 22 տէն 28 է տէկին, պիր հաֆթա զարֆընտա, տէմիր եօլ արապալարընտան 941,781 տէտէ Ինկիլիզ լիրասը հասըլաթ օլունմուշ տուր։

—Րէսմի պիր էվրագտան անլաշըլտըղընա կէօրէ, Իսբանեատա, 270,000 քէօրէք պուլունուբ (պիրիմ սոգագլարտա սէրսէրի կէզէն ճանավարլար կիպի անլաշըլմասըն), պունլարըն իւզիւնտէն, հիւքիւմէթ սանէտէ, սէնէվի 27,000 Ինկիլիզ լիրասը իրատ հասըլ օլմագտա տըր։

—Ֆրանսանըն սօն Ինթիխապլարընտա, Գօմիւն իլէ ազ չօգ իլհագըլըղլա

ըը պուլունմուշ օլան պաղը զէվաթըն, վէ ալէյ խուսուս Մ. Բանըն տախի, Միլլէթ մէճլիսինէ ազա ինթիխապ օլունմալարը, Բարիս ղազէթալարընըն գըրիթիգալարընա սէպէպիյեթ վերմիշ տիր։

Բարի ժուրնալ նամ ղազէթա, իֆրաթ մերթեպէ սերպեսիյեթ թարաֆկէրլէրինի, մէզքիւր ինթիխապլար իւզէրինէ սէվինմէլէրինի իւզլէրինէ վուրմագու պիր պահսընտա, աթիտէքիլէրի տախի սէօյլէմիշ տիր։

«Պիզ պէօյլէլէրինէ տէրիզ քի, Ժէնէրալ Թրօշիւյէ պէնզէմէքտէ տիրլէր. «Միւմայիլէյհ Ժէնէրալ հէր տէֆա Բարիսին տիշարըսընտա, Ալմանալըլարա գարշը մուհարէպէ վիրմէսինտէն սօնրա, «հէր պիր շէյ եյի կիտէօր» տէյի պէեան իտէր իտի։

« Հագըգաթէն տէ, օլ պապաս հագգըը իտի. չիւնքի մէզքիւր պէեանաթլարը իթմամը վագըթ, հէնուզ պիւսպիւթիւն եըգըլմըշ տէյիլ իտի. Լաքին պիր տիւզիւյէ, նիզամը սուրէթտէ կէրի կէչիլմէքլիք տախի, աղըր աղըր, ենիլմէքլիք վէ թէսլիմ օլմագլըգ տիմէք իտի։

«Շիմտի տախի Բարիստէ հէր պիր շէյ եյի կիտէօր. չիւնքի հէնուզ մահպէսլէրիմիզ, Նամուսլու ատէմլէր իլէ տօլտուրմատըգ, Մօնմարթըը թէրէսինտէ թօփլար պուլունտուրմատըգ, վէ Սօթիւ կիպի պիր ատէմ տախի, Սէն չէհիր էմինի օլմամըշ տըր։

«Բարիսլիլէր, շաշգընլըգլարը իլէ պու կիւն սէվինմէկտէլէր, լաքին 15 կիւն սօնրա, պու նէ՞ հալ իտի քի պաշըմըզա կէլտի տիէ ճէքլէր, վէ օլ վագըթ, չօգ կիւճ գուրթուլաբիլէճէք անլաշաճագլար տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

... Խմբագիր,

Մի գործունեայ և աշխատաւոր մշակ հայրենի աւերակների վերականգման ասպարէզի մէջ անխոնջ աշխատումէ այս կովկասեան սահմանում... Մխրատեսիլ են այս աւերակները, սաժանաւոր է նորանց վերականգնումը. այդ պատճառով խիստ սակաւներն անձնանուէր հոգիով մօտենում նորանց շինութեան համար։ Այդ անձը, որ իւր յարատեւ ճգնողութիւններով մի նոր զարկ է տուած դէպի մտաւոր յառաջադիմութիւնը կովկասաբնակ հայերին, որ դեռ փայլումէ աղօտացած Հայաստանում հայութեան հոգիով, վսեմ ազգասիրական դիտաւորութիւններով չնայելով իւր բազմամեայ պանդխտութեան օտար սահմաններում, է մեծապատիւ Պ. Ստեփան Ստեփանէն, «Հայկական աշխարհի» բազմարդիւն խմբագիրը։ Քանի՞ կրքոտ և կողմնապահ մարդեր, դեռ շարունակում են այդ անձի մեծամեծ արժանաւորութիւնները... և սա դեռ շարունակում է իւր հայասիրական գործողութիւնների փշալից, այո՛ և փառաւոր հանդէսը... մենք չենք ըլանում որ այդ բազմարդիւն անձը ունէր մի քանի առանձնութիւններ, որ կարող էին հասարակաց վարգայման օրէնքներին անհամապատասխան գտնուիլ, ո՛չ, ճըշմարտասէր ընթերցող. բայց և այնպէս չէ՛ պարտ որ և է անձնաւորութիւն մասնաւոր պակասութեան միջոցով նըսեմացնել և չճանաչել նորա մեծամեծ արժանաւորութիւնները։ Սակայն աշխարհիս մահկանացու տաղանդները և յօդուտ որ և է ազգութեան ներգործող անհատները միթէ կարո՞ղ են հանդիսանալ մարդկութեան մէջ ամենայն կատարելութիւններով հանդերձ, առանց թերութեան նշմարանքների... մի քանի տարիներից յառաջ գաղափար և չունէին կովկասաբնակ հայերը հայ-օրիորդական կանոնաւոր վարժարանների վերաբերութեան, բայց այժմ այդ պատուարժան Ստեփանէի շնորհով բացուած է մի օրիորդական ազգային վարժարան երկու բաժանման մէջ, որ տեղ ութսուն՝ հարիւր օրիորդներ ուսանում են իգական սեռին վերաբերուած զանազան գիտութիւններ և խօսում են մաքուր հայերէն լեզուով։ Նորանք հարցաքննվում են իւրաքանչիւր տարին մի որոշ միջոցում հասարակութեան ներկայութեամբ՝ ցոյց տալու համար՝ թէ մանկութեան հասակի այն կարճ, և թանկագին օրերը, որ սահեցրելին ուսումնարանական անվրդով շինուածում, 'ի զուր և ապարդիւն չեն անցել...։ Այդ վարժարանի բացման յիշատակը կատարվում է հանդիսաւոր կերպով իւրաքանչիւր տարւոյ մայիսի 16րդ օրում, որ նորա համար տարեդարձ է, այդ օրը Մարիամեան վարժարանի (այդ է նորա անունը) ծնութեան օրն է։ Զարդարվում է մի մեծ դահլիճ, որ տեղ նշանակէ ալ ժամում հրաւիրուած են լինում առանձին տոմսակներով աշակերտուհիների ծնողներ և այլ ցանկացող կողմնակի անձներ։ Այն տեղ ցուցանում են աշակերտուհիները իւրեանց տարեկան աշխատութեան պտուղը իւրեանց սիրելի ծնողների ուրախութեամբ և ազգասէր պարոնների նըպատակների կատարման յայսի համար...։ Այս տարի ես ներկայացայ այդպիսի սրտաշարժ և միանգամայն ուրախական տեսարան, որ ահա՛ նկարագրումենք իբրև հետաքրքիր և ուշադրութեան արժանի բան։ Ներկայ թուականիս մէջ մայիսի 16 րդ օրում, Գերմանական կլուբում պատրաստութիւն տեսան դորա համար։ Երեկոյեան ութերորդ ժամն էր արդէն՝ որ երեք հարիւր հոգիի չափ անձներ կային հաւաքուած։ Հանդիսարանը ներկայացնում՝ էր խորհրդաւոր տեսարաններ. մի տեղ տեսնվում էր նորին կայսերական մեծութեան Աղեքսանդր երկրորդի կենդանագիրը, հազուագիւտ գոյնզգոյն ծաղիկներով զարդարած, միւս տեղ մեր վեհափառ կաթողիկոսի պատկերը, որ բաւական փառահեղութիւն ունէր իւր արտաքին զարդարանքների նկատմամբ։ Նորահաս օրիորդները իւրեանց սպիտակափայլ հանդիսական շորերի մէջ ներկայացած և ուրախական ժպիտը կուսական դէմքերի վրայ առած կարգով կանգնած էին բեմի առաջն... խորհրդաւո՛ր տեսարան։ Որպիսին ժամով սիրտս լցուեց նախազգալով որ Հայկեան օրիորդները սուղ միջոցից յետոյ պիտոյ է իւրեանց դաստիարակական մաքուր դիտութեամբ յիշեցնէին մեզ հնգերորդ դարի հայ-օրիորդների առաքինի և բարոյական ուսմունքների պատկերը։ Աշակերտուհիների մօտ կանգնած էին վաստակաւոր ուսուցիչները իւրեանց գերապատիւ տեսուչի Պ. Ստեփան Ստեփանէի հետ միասին։ Աշակերտուհիների համառօտ ռուսական խօսակցութենից յետոյ անմիջապէս հետևեցան հայկական աշխարհին բնիկ լեզուով երկու ճառախօսութիւններ և խօսակցութիւններ բամբասանքի, աշխատանքի, աղքատ օրիորդի, մտաւոր մշակին և ն. նիւթերի վերաբերութեամբ։ Դա 'ի հարկէ ապացութիւն է մի մասով և նորանց մտաւոր զարգացողութիւնը գիտութեան մէջ և ժողովուրդը իրաւացի կերպով յայտնեց իւր բաւականութիւնը քաջալերական խօսքերով և սաստիկ ծափահարութիւններով։ Ապա աշակերտուհիները ծնկաչափ լինելով սկսան քաղցրաձայն երգել «Անկանիմք» առուած աղօթքը, որ նոյնպէս կրօնական տպաւորութիւն ունեցաւ ժողովրդի վրայ։ Այդ դաշնակաւոր երգասացութեան յաջորդեց մեծ. Ս. Ստեփանէի, —Մարիամեան վարժարանի տեսչի ատենախօսութիւնը։ Այստեղ մեծ. պարոնը իւր սրտաշարժ խօսքերով ցոյց տուեց նախ՝ թէ այդ հանդիսականութիւնը ամենեւին փառասիրութեան հետեւանք չէր, և ոչ անխորհուրդ զըւարճութիւն, բայց մի ա՛յլ խորհուրդ, մի այլ նպատակ որ է—հայ-օրիորդների հայ հոգիով սնանուելու մի ցոյց կամ հանդէս հայկական հասարակութեան համար։ Երկրորդ՝ յայտնեց թէ Մարիամեան վարժարանը չնայելով այն դժբաղդ դէպքերին և զօրաւոր արգելքներին՝ որոնցը իւր բացման կէտից մինչեւ ցարդ հանդիպած է, անկործան մնացած է դարձեալ մինչեւ ցայժմ։ Այլ և նորոգ հոգաբարձուների ընտրութիւնը, շնորհակալութիւն նորանց, բարեմաղթութիւն ռուսական կայսրին Աղեքսանդր որ հայր օրհնաց թեւարկութեան խնամարկումէ իւր բոլոր հըպատակները, տալով նորանց լուսաւորութեան միջոցներ և արտօնութիւններ։ Նոյնպէս ջերմեռանդն բարեմաղթութիւն բոլոր հայերի վեհ և փառաւոր կաթողիկոսի համար որ հսկումէ անդադար իւր բանաւոր հօտի բարոյական... յառաջադիմութեան վրայ։ Վերջում համարապատուութիւն վարժարանի ելքի և մուտքի որ ահա յօդուածիս վերջում ներկայացնում ենք նոյնութեամբ ճառախօսութեան աւարտումից յետոյ, դարձեալ հայ-օրիորդները հանդէս եկան և սկսան բոլոր հասարակութեան սիրտերը ուրախացնել իւրեանց դաշնակաւոր երգասացութեամբ, այլ և հայ պարահանդէսով, որ առաջին անգամ՝ էին տեսնում այս կովկասիս մէջ... ժողովուրդը ցոյց տուեց մանաւանդ իւր հաճութիւնը հայկական պարից յետոյ սաստիկ ծափահարութիւններով։ Որովհետեւ հանդէսը երկարաձգեց, այսինքն երեկոյեան ութերորդ ժամից տեւեց մինչեւ առաւօտեան չորրորդ ժամը, այդ որ համար ևս անտրակտներուն բաւական ըմպելիներ և մրգեր մատակարարուեցան ներկայ հասարակութեանը, հանդէսը փառահեղութիւն ստացաւ մանաւանդ, երբ սկսան երգել «Բօժէ ցարեայ Խրանի» անունով ռուսական երգը, 'ի նշան անկեղծ սէրի և հաւատարմութեան ռուսական օգոստափառ կայսրին և 'ի յերկարութիւն նորա և նորա վսեմափայլ գերդաստանի թանկագին կեանքի. և «Հրաշափառ Աստուած» վսեմ կրօնական երգը 'ի պատիւ մեր կաթողիկոսի և 'ի յերկարաձգութիւն նորա մեծագին կենդանութեան, որ անով յիշատակի արժանի Հայաստանը բարոյական կենդանութիւն է առնում զգալի կերպով։ Գործողութեան այդ պրոցեսի ժամանակ ժողովուրդը ոտքի վրայ կանգնած միայն ջերմ մաղթանքներ էին ուղղում իւրեանց անարժան բերանով ամենագէտ Աստուծուն...։ Արժ. Ստեփանէն իւր ճառախօսութեան վերջում շնորհաւորեց ժողովրդին այդ տարեդարձը, ժողովուրդը ևս կրկնեց նորա արձագանքը համապատասխան կերպի։ Պէտք է աւելացնեմ, սիրելի ընթերցող, որ այդ տարեդարձը Մարիամեան ուսումնարանի համար արդէնէ՛ կատարուած միւս տարեդարձներից աւելի փառաւոր, և առաւել յաջողակ եղաւ, որպէս վկայեց և ներկայ հասարակութիւնը։ Դորանից յետոյ տեսարանի արտաքոյ, յանկարծ սկսուեցաւ մուրչ (զօրախաղայք) և միւզիքի դաշնակաւոր և քաղցրաձայն երգը, որ մարդկային սրտի ուրախական թելերը դուդահաւասար զօրութեամբ թրթռացնում էին։ Եւ այդպէս վերջացաւ կովկասաբնակ հայերիս այդ նոր տեսարանը, որին ես պատիւ ունեցայ նկարագրելու...։ Այստեղ աւելորդ չեմ համարում յիշել և նորան՝ որին արժանի համարեց յիշել պարոն Ստեփանէն իւր ատենախօսութեան մէջ։ Իմ խօսքս մեծ. Պ. Ֆրանկիւլ Միւլլիքեանի՝ Պօլսի ազնուական երիտասարդի վերայ է։ Այդ ազգասէր երիտասարդը, որին Թիֆլիսի հասարակութիւնը ճանաչում է իւր ատամնագործութեան պաշտօնով, չնայելով այն գործերին, որով զբաղուած էր այստեղ, ութ ամիս շարունակ և առանց յետաձգման պատուեց Մարիամեան ազգային վարժարանը թէև նմանապէս ուրիշ շատ ժողովրդական վարժարաններումը և ուսուցանելով այնտեղ ձրիապէս ազգային երգեր՝ որոց արդարև փայլում է հայրենասիրական գեղեցիկ ոգին։ Մեր մէջ սովոր են առ հասարակ լոկ «Հայաստա՛ն, Հայաստա՛ն» բացականչութիւններով ազգասէր անունը ժառանգել. սակայն մեր Պօլսական հայ եղբայրները առանց ունայն և ապարդիւն բացականչութիւնների են աշխատում իրագործել իւրեանց մէջ ազգասիրութեան վեհ գաղափարը։ Մեր իտէալական հայրենասիրական գաղափարները մենք՝ ցաւօք սրտի միայն մեր քաղցր պօլսի հայ-եղբայրների մէջ ենք տեսնում իրագործուած առհասարակ։ Արդեօք, ինչ է պատճառը այդպիսի զգալի տարբերութիւն մեր և մեր պօլսաբնակ հայ-եղբայրների մէջ։ Շնո՛րհք ունիմ մեր պօլսաբնակ հայ եղբայրակիցներին, որ զգացուած են այդպիսի ազգասիրական վառ եռանդով. որ պատրաստին ամենայն տեղ անձնանուիրութեան գեղեցիկ օրինակ լինել ազգային գործակատարութեան ասպարէզի մէջ։ Փա՛ռք հրաշագործ զգացումով լցուած քաղցր հայ-երիտասարդներին, որոց միջնորդութեամբ յուսադրվում է Հայաստան առաւել փառաւոր դրութիւն ստանալու ապագայում։ Բայց, ընթերցո՛ղ մի բան ես մոռացայ յայտնել նկարագրութեանս մէջ։ Մարիամեան վարժարանի նորընտիր հոգաբարձուներից մի նշանաւոր անձ, որ զլացած չէ օգնելու կարօտ հայ-երիտասարդութեան իւրեանց դրաւոր հրատարակութիւնների մէջ, աշխատելէ այդ չքաւոր վարժարանի նիւթական դրութեան բարելաւութեան համար։ Այդ անձը է մեծապատիւ ազգասէր Աղեքսանդր Թաշխեանը։ Շնորհաւորում եմ մեծ. Պ. Պ. Հոգաբարձութեան իւրեանց խորհրդաւոր պաշտօնը, ցանկանում եմ ամենայն հայրենասէր սրտով յառաջադիմութիւն իւրեանց բարի նպատակների մէջ, և մանաւանդ խորին շնորհակալութիւն մեծապատիւ ազգասէր Աղեքսանդր Թաշխեանին, որ դադարած չէ առ հասարակ արդիւնաւէտ գտնուելուց ազգային գործերում...։

Մայիսի 16-ում կատարուած Մա-

րիամեան ուսումնարանների տարեդարձում պարոն Ստեփանէն ներկայացրեց ուսումնարանի երեք ամսուայ հաշիւը։ Ուսումնարանի եկամուտը աշակերտուհիների ամսական և բարերարների տարեկան վճարն է։ Ուսումնարանը 25 բարերարներ և աշակերտուհիներ ունի, որոնց վճարը կազմում է 250 դշ. տարեկան։ Աշակերտուհիների ամսական վճարը կազմում է 110–115 մանէթ։ Ուսումնարանի ծախսը մանկավարժուհիների, ուսուցիչների և տան վարձ է։ Առաջին Մարիամեան ուսումնարանի բոլոր մուտքը եղած է տարում 967 մ. 843. տարում 1,747 մ. 5 կ. տարում (մինչև տարեդարձի օրը) 1,687 մ. բոլորը —4,401 մ. 89 կ. ծախսը եղած է տարի 913 մ. 81 րդ. տարում 2,220 մ. 17 կ. ա. տարում (մինչև տարեդարձի օրը) 1,727 մ. 97 կ. բոլորը—4,861 մ. 95 կ.։ Երրորդ տարեդարձի մուտքն եղաւ 225 մ. 45 կ., ծախսը—128 մ. 60 կ.։ Երկրորդ Մարիամեան ուսումնարանի մուտքը եղած է (1869–1870) տարում 273 մ. 80 կ., տարում 315 մ., բոլորը 588 մ. 80 կ։ Ծախսը տարում 412 մ. 44 կ., տարում 444 մ. 20 կ., բոլորը 856 մ. 64 կ։ Երկուքեան ուսումնարանների բոլոր մուտքը մինչև այսօր եղած է 5,216 մ. 14 կ. ծախսը եղած է 3 901 մ. 19 կ։ Մուտքը հանելով ծախսեց Մարիամեան ուսումնարանների վերայ տեսուչը ծախսած է իւր սեփհական փողից 685 մ. 5 կ...։

1871–ին ամի
Մայիսի 25–ում։

Մելքիսեդեկ Տէր–Գրիգորեան,
Սղնախեցի

ԶԱՆԱԶ ԳԱԼԷՏԷՆ ԹԱՀՐԻՐԱԹ

Մահէլլի մեզգուրտան պու տէֆա թարաֆըմըզա եազըլան պիր մէքթուպտան անլաշըլտըղընա կէօրէ, օրատա 150 խանէ Հայ, վէ իւչ նէֆէր քահանայ, պիր քիլիսէ, վէ պիրտէ մէքթէպլէրի վար իմիշ իսէ տէ, մէքթէպին սայըի եալընըզ խալի պուլունտուղու չէօյլէ տուրսուն, էհալինին թէրպիյէ վէ մէտէնիյէթ, վէ պինաէն ալէյհ սէրվէթ ճիհէթլէրինտէ տախի բէք կէրիտէ գալմըշ օլմասընտան, պիյիւք էսէֆլէ թէշէքքի օլունմագտա տըր։ Պու թէշէքքիւլէրի եազան զաթ, քէնտիսինճէ պիր չարէ տիւշիւնմիւշ տիր, չէօյլէ քի, էկէր Զանազ գալէ Հայլարը, Թէքիրտաղը առաջնորդլուղունտան պըրըլարագ, Իզմիր առաջնորդլուղունա իլհագ խիլսէ, պէլքի նազարը տիգգաթա ալընըր տէմիշ տիր. հալ պու քի պիզտէ սէօյլէյիզ քի, Իզմիր տէ քէնտի հալինտէն թաճիզ տիր, պու միլլէթ հէր եէրտէ սէֆիլ տիր, չիւնքի սէֆիլ ատամլար էլինտէ գալմըշ տըր, թութտուղու թարիգ էյրի տիր, ճահիլ տիր, աճմագ տըր, քէօթիւլէրէ իթիպար իտէր, չիւնքի ծնլարտան գօրգար, իյիլէրէ հագարէթ իտէր, չիւնքի ծնլարտան գօրգմազ. պիզճէ իչիմիզ Ալլահա վէ եախօտ միւճիզէյէ գալմըշ տըր, եա ֆէվգէլատէ ինսաֆ, մէրհամէթ, գուտրէթ, տիրայէթ վէ սէրվէթ սահիպի պիր ատամ զուհուր իտէրէք, ումում միլլէթին խալահընա միւմքին մէրթէպէ չալըշմալը տըր, վէ եախօտ հէր եէրտէ էօյլէ պիրէր ատամ զուհուր իթմէլի տիր։

ՏԱԽԻԼ ԻՅԷ

Պլրուսա եազընլարընտա պուլունան իբէք փապրիգալարընտա պիր գաչ քիշի եօլմուշ օլտուղու իչին, շէհրի մէզքիւրտէ հիւքմ իտէն խասթալըղըն նէ յարզ չէյ օլտուղունու թահգիգ իյլէմէք իւզրէ տօքթօր Վիլթալիս տիւնքի կիւն Գարանթինա Թարաֆընտան շէհրի մէզքիւրէ իրսալ գըլընմըշ տըր։

—Իշ պու բէնճշէմպիհ սապահըղը տէվլէթլիւ նէճապէթլու Եուսուֆ Իզէտտին էֆէնտի իլէ միւքէլլէֆի ֆիխամ հազրաթըընտան պիր չօղու հագըր պուլունտուղլարը հալտէ, Հայտար փաշատա աթէշ թալիմի իճրա խըլընմըշ տըր։ Պաշլըճա, կալթլընկ միթրայեօզ թօփլարընտա աթէշ վիրէն թօփճու ասքէրլէրի, չաբուգ աթէշ իթմէկլէրի իլէ հազըրունուն նազարը տիգգաթընը իւզէրլէրինէ ճալպ իթմիշլէր տիր։

—Իսթանպօլ վէ ճիվարլարընը կազ իլէ թէնվիր իյլէմէք իչին պիր գումբանեա վիրիլէն իմթիեազ, Շուրայի Տէվլէթ Թարաֆընտան թահսին օլունմուշ տուր։

Մէզքիւր գումբանեա, պիրիսի Իսթանպօլ Թարաֆընտա, պիրիսի Պէօյիւք տատատա, պիրիսի Պօղազ իչինին Ռումէլի գըեըսընտա վէ պիրիսի տախի Անատօլու գըեըսընտա օլտուղու հալտէ, տէօրթ կազխանէ քիւշատ իտէճէք տիր։

—Պապը զապթիյէ մահպէսլէրինտէ մահպուս պուլունան Ջէյպէք վէ Քիւրտլէր միանէսինտէ կէչէն սալը կիւնիւ նամըլիւմ սէպէպլէրէ մէպնի մուարազա զուհուր իտէրէք, թարաֆէյնտէն պիր չօղու մէճրուհ վէ պիրիսի տախի թէլէֆ օլմուշ տուր։

—Տէր սաատէթ սօգագլարընըն սիբբիւնթիւլէրինի գալտըրմագ իչին շէհիր էմանէթի թարաֆընտան թախսիս օլունան արապալարտան պիրիսի սիբբիւնթիւ իլէ տօլու օլտուղու հալտէ, կէչէն կիւն Լիմօն իսկէլէսինտէ մախսուս մավօնալարա պօշալթմագտա իքէն, նասըլ իսէ արապա տէնիզէ տիւշէրէք, պարկիրի տախի պէրապէր կէօթիւրմիւշ վէ հալէա մէյտանա չըգմամըշ օլմալըղը իշիտիլմիշ տիր։

— Բանկալթիտէ վագը Մ. էքթէպի Հարպիէյի Շահանէյէ, պու տէֆա, Թարաֆը էշրէֆի Շէհրիարիտէն Թէալիմ Հիւմաեունա մախսուս բէսիմլէրտէն իքի տանէ մէշհուր թապլօ իհսան պույրուլմուշ տուր. պունլարտան պիրիսինին իւզէրինտէ Գարա–տէնիզտէ պիր տօնանմա մուհարէպէսի, վէ տիկէրինտէ տախի պիր սէքէթ իչինտէ էնվայի մէյվէ վէ չիչէքլէր պուլունմագտա տըր։

—Թըրապիզօն իլէ Էրզրում արասընտա ինշասընա միւպաշէրէթ օլունան զալտըրըմ եօլլարընըն խիթաամ փէզիր օլտուղու մահալլինտէն պիլտիրիլմիշ տիր։

—Հալիլ պէյ հազրէթլէրի, իշ պու չարշէնպիհ կիւնիւ, հուզուրի հազրէթի Շահանէյէ չըգմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմուշ վէ տիւն տէյիլ էվվէլիսի կիւն տախի, միւշիր փաշայէսինէ թէրֆի գըլընմըշ օլտուղու հավատիսինի ալմագ իչին սարայը հիւմաեունա չաղըրըլմըշ տըր։

—Իրան շահը հազրէթլէրինին պիրատէրի Աբպաս Միրզա հազրէթլէրի, վէտալաշմագ իւզրէ, իշ պու չարշէնպիհ կիւնիւ հուզուրի հազրէթի Շահանէյէ չըգմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմուշ տուր։ Միւշարիլէյհ, Պաղտատա ավտէթ իյլէմէքտէ տիր։

ՈՒՐՖԱՅԱՆ ԹԱՀՐԻՐԱԹ

Հայլարըն էսքիֆէնկիզ հալի

Միւէլլիֆ,

Պու էսէֆէնկիզ պէնտիմիզի զազէթանըզա տէրճ իլէ հիւքիւմէթի սէնիյյէնին նազարը տիգգաթ վէ մէրհամէթինի տալէթ իթմէնիզի րիճա իտէրիզ։

Շէհրիմիզտէ մահը հալին իպթիտասընտա, Ասօրի միլլէթինտէն պիրիսինէ, ալթմըշ եաշընտա պիր գատըն իլէ նիքեահ իթմէքլիկի վատ իտէրէք, իսլամիյյէթէ տախիլ իտիպ, վէ իսիմ գըյնէթինի իճրա իթտիլէր։

Միւրատըմըզ մէրգումուն իսլամ օլմասը հագգընտա պիր չէյ օլմայըպ, չիւնքի մէզհէպ սէրպէսթ տիր, իլլա մէզքիւր թէպտիլի մէզհէպ ճիհէթիյլէ, զուհուրա կէլմիշ, վէ միւսաատէ իտիլմիշ օլան հագարէթ վէ էմրի թէասսիւպի անլաթմագ տըր։ Շէօյլէ քի, իսլամիյյէթէ տախիլ օլան տէլիգանլըլըր ալթը պինտիրտիքտէն սօնրա, տիւմպէլէքլէր չալարագ, վէ պայրագ չէքիլէրէք սէրայ գաբուսունտան տիշարը չըգարտըլար, վէ Աստուածածին նամ քիլիսէմիզ էօնիւնտէն վէ Հայ մահէլլէսինտէն կէչիրէրէք, «կեավուրլար, տապուտ գալըրլարընըզա օսուն, հագգ տինէ կէլէսինիզ, կէլմէյէնլէրէ լէզլէթ օլսուն» տէյի նիտալար իթտիլէր, վէ պատէհու չարշըլարը կէզտիրտիլէր, վէ քեաֆֆէյի Հայլարա տիւքքեանլարընտան աշաղը ինէրէք, տէաղտա սէլամ տուրմալարընը էմր ու ճէպր իթտիլէր, վէ Գըրը նամ հէթմիշ եաշընտա պիր Հայա, «օլան կէօմէօրմուսուն, պու կէլէն քիմ տիր, հագգ տինէ կէլէն տէյիլ մի տիր, գալգ, աշաղը էն, սէլամ տուր» տէյէրէք աշաղը ինտիրտիլէր։

Սայէյի ատալէթվայէյի հազրէթի փատիշահիտէ, քիմսէ քիմսէյէ հագարէթ վէ թասալլութ իթմէյիպ, վէ կիւմիւր տիմէյէճէք իքէն, պուրատա իսէ, պիլա ֆիւթիւր սէօյլէմէքտէ տիրլէր։

Քէզալիք եէմի մէզպուրտա, տիւշմանլարըն, շէհրիմիզտէն տէօրթ սաաթ մէսաֆէտէ օլան Ջէօմլէքճի գարյէսի եագընընտա, օթուզ եաշընտա գահրաման պիր Հայ տէլիգանլըը պիր արգատաշը իլէ, պիր եիւք պուղտայ կէթիրմէքտէ իքէն, գարշըլարընա իւչ նէֆէր Քիւրտ չըգարագ, արգատաշըը եարալատըպ, վէ մէրգումու տախի եօլտուրուրլէր։ Մէրգումուն խալի գազանճը Յակոբ օղլու, պիր տասանճա գուրշունունա գուրպան կիթմիշ տիր, վէ գուրշունու պէյնինին սաղ թարաֆընտան կիրիպ, չէնէսինին սօլ թարաֆընտա գալմըշ տըր, վէ մէրգումուն տէօրթ նէֆէր էօքսիւզլէրինի, իհթիեար բէտէրի գահըրմանըա մէճպուր օլմուշ, վէ ճէնազէսի Ս. Սարգիս նամ մանասթըրտա տէֆն խըլընմըշ տըր։

Վէլհասըլ միւէլլիֆ, պուրատա կիւն կէչմէզ քի պիր գաչ հայլար հագարէթ իշիթմէսին, բէզալէթ կէօրմէսին, վէ տաեագ եէմէսին, էկէր մէմալիքի մահրուսէյի շահանէտէ, զիհատէ աճըմախա շաեան պիր խալգ վար իսէ, օ տախի Ուրֆա Հայլարը տըր տէնսէ ճայիզ տիր, վէ բաթրիգխանէմիզ իսէ, պիզիմ սէսիմիզի ասլա իշիթմայէ, պիր չարէսինի հիմմէթէ չալըշմագտա տէյիլ տիր։

Պէշ—տէր էմզա

1871 յուլիս 5, Ուրֆա

Պիզ էյի պիլիրիզ քի, պու պօլղաճա հալլէրին քեաֆֆէսինէ սէպէպիյյէթ վիրէն չէյ, օրալարա նասպ ու թային գըլընան մէմուրլարըն վազիֆէսիզլիկի, սօֆուլուղու, վէ ատէմի լիագաթը օլտուղու կիպի, Հայլարըն ուեուշուգլուղու, վէ հուգուգլարընը տավա իթմէքլիկի պիլմէտիքլէրի տախի զալըմլարա ղայրէթ վիրմէքտէ տիր, եօգսա, հիւքիւմէթի սէնիյյէ թարաֆընտան զէրրէճէ միւսաատէ օլունմաեաճաղը չէօյլէ տուրսուն, անճագ եապանի եէրլէրէ եագըշըր չէյլէր օլտուղունտան, բէսմէն Պապը ալիյէ իխթարա միւսարաաթ օլունտուղունտա, անիտէ իճապը իճրասընա պագըլաճաղընտա տախի չիւբհէ եօգ տուր։

ՍՈ՛Ն ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

ԱՎՍՏՐԻԱ–ՄԱՃԱՐ

Վիէննա, 10 օգոստ.

Ալմանեա վէ Ավստրիա իմբէրաթօրլարը, եարըն Իշլտէ պիրիպիրլէրի իլէ միւքեալէմէ իյլէնէճէքլէր տիր։

Բարոնըն եանըլմազլըղընա գարշը օլանլարըն սայըսը, պիր գաչ պին նէֆէր տահա արթմըշ տըր։

Ալմանեա իմբէրաթօրու իլէ Պավիէրա Գըրալը պէյնինտէ պիր միւքեալէմէ վագը օլաճաղը սէօյլէնմէքտէ տիր։ Միւշարիլէյհ գըրալ հազրէթլէրի քէսպի իֆագաթ իյլէմիշ տիր։

ԲՐՈՒՍԻԱ

Պէրլին, 10 օգոստոս

Մուխալիֆէթ իպրազ իտէն պիր գաչ փիւսքօպօսլար մահպէսէ աթըլմըշլար տըր։ Փիսքօպօսլարա վիրիլէն մաաշ քէսիլէճէք տիր տէյի սէօյլէնմէքտէ տիր։

ՊԱՏ

Հէյտէլպէրկ, 10 օգոստ.

Էվվէլկիտէն պիլաիրիլտիկի վէճհ իւզրէ, չէհրիմիզտէ վագը օլան թէճէմմիւատ, էսքի Գաթօլիքլէրի եէնի Գաթօլիքլէրտէն աեըրմագ իչին պիր բըրօկրամ գարարլաշթըրըլմըտըր։ Տօլէնկէր նամ բարոն, մէզքիւր թէճէմմիւատէ հազըր պուլունմատըղը հալտէ, մէզքիւր գարարը թանզիմ իյլէմիշ տիր։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս, 10 օգոստ.

Հալը հազըրըն իգթիտարը սէպէպինտէն, Մ. Թիէրին մէմուրիեէթինին 3 սէնէ տահա ուզաթըլմասը զըմնընտա, եարըն, Միլլէթ մէճլիսինէ պիր թէքլիֆ թագտիմ օլունաճագ տըր։ Մ. Թիէր, ձիւմհուրիյյէթ րէյիսի ունվանընը ալաճագ տըր։ Մէճլիս տաղըլթըլաճագ տըր (°). Գօմինիսթլէրին մուհաքէմէլէրի քէսպի էհէմմիյէթ իթմէքտէ տիր. հալէա պիր թագըմ ատէմլէր չէհատէթ իթմէքտէ տիրլէր։

ԻԹԱԼԻԱ

Ռօմա, 10 օգոստ.

Էֆքեարը ումումի, Մ. Րէմիւզանըն նասպ օլունմասընը, Ֆրանսա իլէ Իթալեա պէյնինտէ ճէրէեան իտէն միւնասէպաթա ուղուրլու ատտ իյլէմէքտէ տիր։

ՔԻՐԱԼԸԳ ԷՎ.

Սամսթեատա եանմըշ օլան մահէլլէ, միւճէտտէտէն եափըլմըշ տէօրթ օտալը պիր էվ, քիրաեա վէրիլէճէյինտէն, թալիպլի օլանըն մաթպաամըզա միւրաճաաթ իյլէմէսի,

ՍԱՀԻՊ ԳԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա Բէնճշէմպիհ բազարընտա Նօ. 29 խանի խանընտա։